

REPORTAGE Grootschalige locaties als oplossing voor huisvesting arbeidsmigranten

'Het is crisis dus handel daar ook naar'

Bijna 11.000 arbeidsmigranten gaan elke ochtend aan het werk in de Duin- en Bollenstreek. Sommigen vertrekken na korte tijd, anderen verblijven jaren in Nederland. In een serie verhalen gaat het Leidsch Dagblad in gesprek met de arbeidsmigranten, maar ook hun werkgevers en huisvesters. In dit verhaal de dilemma's rond huisvesting.

Roza van der Veer

Bedrijven menen arbeidsmigranten hard nodig te hebben. Maar dan moeten die werknemers wel een plek hebben om te wonen. Waar die huizen moeten staan, is een vraag waar gemeenten in de Duin- en Bollenstreek al jaren over steggelen. Ondertussen zoeken werkgevers én commerciële huisvesters en uitzenders naar eigen oplossingen. Huisvesting bij agrarische bedrijven of grootschalige locaties met al dan niet tijdelijke woningen voor arbeidsmigranten zijn twee, breed gedeelde, ideeën. Hoe noodzakelijk is het? En welke hobbels moeten worden genomen?

Professor Leo Lucassen, hoogleraar arbeids- en migratiegeschiedenis en directeur van het Internationaal Instituut van Sociale Geschiedenis van de Leidse Universiteit, constateert dat het regelen van goede huisvesting een van de belangrijke problemen rond arbeidsmigranten is. Het gevaar van uitbuiting ligt snel op de loer zoals ook Emile Roemer constateerde in zijn onderzoek naar de huisvesting van arbeidsmigranten. „Zeker als ook de werkgevers zich op de woningmarkt begeven. De arbeidsmigranten hebben namelijk geen recht op sociale huisvesting en komen vaak terecht in vakantieparken of worden opgehokt in een gebouw met weinig ruimte. Daar moeten overheden met wetgeving iets aan doen.”

Hoe dat moet, is volgens hem geen hogere wiskunde. Werkgevers en dus ook uitzendbureaus die de arbeidsmigranten werven en naar Nederland halen, moeten verantwoordelijk worden voor passende huisvesting. Dat hoeft geen viersterrenhotel te zijn maar een kamer met kookgelegenheid tegen

„
Overheden en werkgevers moeten gezamenlijk dit probleem oppakken, water bij de wijn doen en het probleem niet afschuiven op elkaar

Duin- en Bollenstreek
3.905
geregisteerde arbeidsmigranten

Het centrum van Noordwijkerhout vanuit de lucht. Volgens cijfers van onderzoeksbureau Decisio woont ongeveer 37 procent van de geregisteerde arbeidsmigranten in Noordwijk. Zeven van de tien woont in een appartement of woonhuis.

FOTO TACO VAN DER EB

Cijfers

Het lijkt dus simpel. Maar wil je goede huisvesting regelen dan moet je eerst wel weten om hoeveel mensen het nu precies gaat. Daar werpt het in 2021, in opdracht van de Greenport Duin- en Bollenstreek geschreven, rapport van Decisio licht op.

Volgens CBS-cijfers, waar Decisio zich op baseert, wonen in de Duin- en Bollenstreek ongeveer 3.905 arbeidsmigranten die in de Basisregistratie Personen (BRP) zijn ingeschreven. De gemeente Noordwijk is de belangrijkste woongemeente met 1.440 arbeidsmigranten, zo'n 37 procent van het totaal. Daarnaast zijn Katwijk (860 geregisteerde arbeidsmigranten) en

niet te hoge kosten, is vaak al prima. „Veel arbeidsmigranten willen toch gewoon geld sparen om mee naar huis te brengen.” Hij wijst naar Limburg waar in de tijd dat de mijnen nog open waren, zogeheten gezellenhuizen waren. Daar konden jonge arbeiders wonen die gezamenlijk de keuken deelden. „De Polenhotels zijn daar een voorbeeld van. Het kan dus wel. Maar overheden en werkgevers moeten gezamenlijk dit probleem oppakken, water bij de wijn doen en het probleem niet afschuiven op elkaar. Dat gebeurt nu te vaak en te gemakkelijk.”

Woonhuizen

Deze arbeidsmigranten wonen op verschillende plekken. Uit bereke-

Hillegom (605 geregisteerde arbeidsmigranten) belangrijke woongemeenten. Alleen zijn de bijna 4.000 arbeidsmigranten waarschijnlijk een forse onderschatting, meent Decisio. Veel arbeidsmigranten schrijven zich niet in de BRP bij de verschillende gemeenten omdat ze de procedure niet kennen, ze vrezen rechten in hun eigen land te verliezen of, bij seizoenswerk, minder dan vier maanden in de Bollenstreek verblijven en dus niet verplicht zijn om zich in te schrijven. Decisio komt dan ook met een schatting van tussen de 7.000 en 12.000 arbeidsmigranten die in de Duin- en Bollenstreek wonen.

ningen van Decisio woont 70 procent in appartementen en eengezinswoningen in de dorpen. Voor een deel zijn dit arbeidsmigranten die zich definitief in Nederland vestigen en zelf een huis kopen. Vaak zijn dat stellen met of zonder kinderen. Maar voor de overgrote meerderheid gaat het om huizen die worden gekocht door werkgevers en huisvesters. Veel agrarische werkgevers zorgen zo dat het eigen personeel onder dak komt. Daarnaast wijken grote huisvesters uit naar woonhuizen. Nico Geerlings van Flexwonen.nu uit Noordwijkerhout, die een flinke groep arbeidsmigranten in reguliere huizen heeft, zegt weinig keus te hebben. „Het is niet illegaal want het is huisvesting maar het is niet

vergunnd. Ik moet mensen ergens laten slapen want ieder mens heeft recht op een bed. Maar nu laat ik mensen ook weleens slapen in huizen waarvan ik weet dat ik niet naar de gemeente hoeft te gaan voor een vergunning. Ik ben al dertien jaar bezig om honderd procent vergunde huisvesting te krijgen maar je staat soms met de rug tegen de muur.” Ook Peter Ruigrok van Ruigrok Producties uit Hillegom huisvest veel mensen in eengezinswoningen. „Steeds vaker de vaste mensen en stelletjes. Dat is sowieso de meerderheid.”

Piepsysteem

Om hoeveel huizen in de Duin- en Bollenstreek het precies gaat, is overigens niet duidelijk. Navraag bij de gemeenten wijst uit dat het in Hillegom, Lisse en Teylingen gaat het om respectievelijk 128, 71 en 169 huizen maar daar zitten ook zorginstellingen bij, waar mensen van meerdere huishoudens een huis delen. In Katwijk is een inventarisatie gedaan waaruit bleek dat het een marginaal verschijnsel is met twaalf huizen. Een onwaarschijnlijk laag aantal met 2.682 geregisteerde inwoners met een niet-Nederlandse nationaliteit in 2021 en 860 arbeidsmigranten BRP-geregistreerd in 2019. Noordwijk zegt niet te registreren of mensen van meerdere huishoudens een huis delen. Hoe verschillend de registratie ook is, over een ding zijn gemeenten het eens namelijk dat het officieel niet mag. Alleen wordt er pas opgetreden als er klachten of problemen zijn. Dus zolang de bureaus niet klagen, gebeurt er niets. Wel zetten gemeenten stappen om het opkopen van

→ Lees verder op de volgende pagina

Noordwijk
1.440
geregistreeerde
arbeidsmigranten

→ Vervolg van
pagina 5

huizen voor de verhuur lastiger te maken. Maar dat betekent niet dat de inmiddels door arbeidsmigranten bewoonde huizen hiermee vrijkomen.

Bij bedrijven

Bij betrokken partijen leven wel ideeën om het huisvestingsprobleem van arbeidsmigranten aan te pakken. Zo zou tijdelijke huisvesting bij de bedrijven een oplossing voor agrarische bedrijven kunnen zijn. Veel agrariërs willen wel maar op dit moment mag tijdelijke huisvesting slechts drie maanden worden gebruikt. Hillegom, Lisse en Teylingen studeren op dit moment op nieuw beleid waarbij wordt gekeken naar een verruiming van de mogelijkheden. Maar dan mag het niet gaan om meer dan 30 bedden voor arbeidsmigranten op het bedrijf en moet de exploitatie gebeuren door een SNF-gecertificeerd logiesbedrijf, het keurmerk voor huisvesting van arbeidsmigranten. Want de werkgever die ook de huisvesting regelt, is vragen om problemen en vergroot de kans op uitbuiting. Ook in Noordwijk wordt gestudeerd op verruiming terwijl Katwijk praat over enkele initiatieven rond huisvesting in het glastuinbouwgebied Kloosterschuur-Trappenberg. Andries Middag, tot voor kort programmamanager van Greenport Duin- en Bollenstreek, hoopt dat er snel knopen worden doorgehakt. Hij denkt dat eigenlijk alle plekken met glastuinbouw als Kloosterschuur-Trappenberg én de Rooversbroek in Lisse geschikt zijn. „Maar zeg dan dat mensen die daar werken, de voorkeur krijgen en registreer mensen. Dan kun je het ook reguleren.”

Jaarrond

Agrariërs wachten ondertussen met smart de witte rook uit de gemeentehuizen af. Voor Roy Rottevel bijvoorbeeld van vasteplantenkwekerij Gebr. Rottevel uit Noordwijk zou dit een prima oplossing zijn. „We hebben hard gezocht naar huisvesting voor onze werknemers maar elke keer kregen we nee te horen. Dat is zeker een keer of dertig gebeurd. Als er vijf-tig gegadigden zijn voor een huur-

huis staan een paar Poolse werknemers niet bovenaan de lijst.” Dus hebben de kwekers zelf een huis gekocht in Lisse waar twee eigen werknemers, samen met twee arbeidsmigranten van een ander bedrijf, wonen. „Ze wonen er prima met allemaal een eigen kamer en een gedeelde woonkamer en keuken. Ik heb een neef in Amsterdam met minder ruimte. Maar ideaal is het niet. Ik zou veel liever hier op het terrein een paar appartementen voor tijdelijke werknemers hebben. Maar dan moet de gemeente wel meewerken en moet je jaarrond kunnen verhuren. Dan komt er weer een huis in Lisse vrij.”

De Voorhoutse teler Jan van der Slot heeft eenzelfde soort ervaring met telefoontjes naar verhuurders. Hij zou best op het bedrijf een aantal woonunits willen plaatsen. „Ik zit er niet op te wachten hoor want mijn privacy is ook wat waard. Maar als het wat oplost, moet het maar. Alleen moet het rendabel zijn en niet voor een paar maanden zoals de gemeente nu zegt.”

Winnaars

Een glastuinder in Katwijk die niet met zijn naam in de krant wil want hij is 'in gesprek met de gemeente', kan niet wachten op nieuwe regels. Als hij huisvesting op het eigen terrein mag realiseren voor een periode van tien jaar levert dat alleen maar winnaars op, is de redenatie van de bloemendekker. Hij heeft zijn arbeidskrachten, zij hebben werk en een fatsoenlijk en betaalbaar onderkomen én de druk op de huizenmarkt in de dorpen en steden wordt minder. „Nu halen we mensen die in Den Haag wonen maar ook daar wordt het steeds moeilijker om plekken te vinden voor arbeidsmigranten. Deze mensen hebben echt geen idioete eisen en wij hoeven geen geld te verdienen op de huisvesting. Het kan prima kostenneutraal als je de huisjes tien jaar mag laten staan. Wij hoeven niet meer met allerlei kunst en vliegwerk werknemers te zoeken en onze arbeidskrachten zijn niet langer anderhalf tot tweeënhalftuistertijd kwijt. Het is veel fijner als ze gewoon op de fiets naar het werk kunnen.”

i
Onderzoek

Dit verhaal is het vierde deel van een zesdelige serie over arbeidsmigranten in de Bollenstreek. Volgende week zaterdag verschijnt deel vijf. Deze serie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van de Kwaliteitsimpuls Zuid-Hollandse Journalistiek van de provincie Zuid-Holland.

Simon Pennings, bollenwerker en voorzitter van de kring Duin- en Bollenstreek van de KAVB, huisvest al veertig jaar arbeidsmigranten op eigen terrein. „Dat begon met een kampeerterrein, later caravans en nu hebben we op het bedrijfsterrein een paar leeggekomen huizen waar we de arbeidskrachten in huisvesten. Daarnaast hebben we slaapcabines voor tijdelijke krachten. Dat zou elk agrarisch bedrijf moeten kunnen doen want dit geeft rust op de woningmarkt. Een eerlijk gezegd: ze wonen hier rijanter dan mijn eigen kinderen toen ze studeerden.”

Ook het Noordwijkerhoutse bollenbedrijf Janssen's Overseas heeft zelf huisvesting voor dertig mensen geregeld op eigen terrein. Inmiddels maakt directeur Dennis van der Krogt plannen om twee oude schuren te slopen en te vervangen door tijdelijke huisvesting aan de Schippersvaartweg. Ook wil hij participeren in een pilot om de arbeidsmigranten niet in de agrarische sector maar in onder meer de logistiek en voedingsindustrie. Volgens Andries Middag moeten een paar centrale huisvestingslocaties, waar veel arbeidsmigranten kunnen wonen, worden aangewezen. Hij constateert dat daarvoor steun nodig is van de provincie die tot nog toe geen huisvesting in het buitengebied toestond maar alleen in de omgeving van bestaande stads- en dorpskernen. „Een locatie waar Janssen's Overseas in Noordwijkerhout voldoet prima. Het vereist alleen politieke moed om

Peter Ruigrok bij Lowietje, de voormalige Nachtegaal. „Met arbeidsmigranten sta ik niet vooraan in de rij voor bouwlocaties.” FOTO HIELCO KUIPERS

„Ik moet mensen ergens laten slapen want ieder mens heeft recht op een bed

zitten mensen in reguliere woonhuizen. Dat is niet ideaal, ook al voldoet het aan alle wettelijke normen. Die huizen komen straks weer vrij voor andere woningzoekenden. Ik zie echt geen enkel nadeel.”

Huisvesting voor arbeidsmigranten bij agrarische bedrijven is maar een deel van de oplossing. Uiteindelijk werkt de meerderheid van de arbeidsmigranten niet in de agrarische sector maar in onder meer de logistiek en voedingsindustrie. Volgens Andries Middag moeten een paar centrale huisvestingslocaties, waar veel arbeidsmigranten kunnen wonen, worden aangewezen. Hij constateert dat daarvoor steun nodig is van de provincie die tot nog toe geen huisvesting in het buitengebied toestond maar alleen in de omgeving van bestaande stads- en dorpskernen. „Een locatie waar Janssen's Overseas in Noordwijkerhout voldoet prima. Het vereist alleen politieke moed om

Ook huisvesters als FlexWonen, Ruigrok Productie en het landelijk opererende Kafra Housing zien grootschalige woonlocaties als de echte oplossing. Frank van Gool, oprichter van Kafra Housing dat onder meer Holiday Inn in Leiden exploiteert en daar veel medewerkers van Heemskerker Fresh & Easy

Dennis van der Krogt voor Janssen's Overseas: „Als wij mogen bouwen, komen er huizen vrij.” ARCHIEFFOTO HIELCO KUIPERS

Katwijk
860
geregistreeerde
arbeidsmigranten

heeft gehuisvest, heeft als motto 'bouwen, bouwen en nog eens bouwen'. „Naast het voormalige Holiday Inn hebben wij nog 150 locaties, ook woonhuizen. Dat heeft niet onze voorkeur maar veel gemeenten houden het aanwijzen van centrale locaties tegen. In de Bollenstreek zijn ze zeker niet een van de snelsten terwijl het echt heel hard nodig is.” Er lopen inmiddels gesprekken met Katwijk maar in welke stadium wil Van Gool niet zeggen. „Eerst de omwonenden en dan de krant.”

Tien Trampolines

Nico Geerlings, directeur van Flexwonen.nu uit Noordwijkerhout, staat eveneens te springen. Het bedrijf heeft nu in de Bollenstreek één grote woonlocatie aan de Schippersvaartweg in Noordwijkerhout waar 144 arbeidsmigranten wonen. „Maar ik huisvest nu mensen die dagelijks tachtig kilometer heen en tachtig kilometer terug

met touringcar afleggen om in Noordwijkerhout te werken. Die mensen zeggen straks 'Toedelo, ik ga naar Duitsland want daar verdien ik meer en de huisvesting is beter.' Hij verwijst naar het Westland waar arbeidsmigranten zich heel gemakkelijk kunnen inschrijven. „Dan wordt meteen gekeken of het woonadres verguld is en als dat niet het geval is, wordt naar een oplossing gezocht. Schouder aan schouder worden locaties gezocht waar arbeidsmigranten kunnen wonen. In de Bollenstreek begint het besef door te dringen dat we deze kant ook op moeten. Wij moeten de overheid overtuigen dat dit ook prima kan. Kijk naar de Trampoline aan de Schippersvaartweg, op de plek van de voormalige waterzuivering. Ik zou wel tien Trampolines willen bouwen en dan ook nog in een betere kwaliteit.”

Definitieve huisvesting

Ook Peter Ruigrok van Ruigrok Productie bv wil graag aan de slag. Hij ziet meer in definitieve huisvesting zoals de twee woontorens die hij bij Aalsmeer heeft gebouwd. „Allemaal studio's voor twee personen. Het kost geld, zo'n 40 tot 50 mille per werknemer, dus je moet een bezetting hebben van 85 procent om uit de kosten te komen. Maar over 15 jaar heeft het gebouw nog steeds waarde.” In de voormalige Nachtegaal, tegenwoordig Lowietje, in Lisse, is hij bezig om steeds meer studio's te bouwen. Zes jaar geleden waren hier nog veel kamers waar zes arbeidsmi-

Nico Geerlings voor de Trampoline aan de Schippersvaartweg. „Ik wil wel tien Trampolines en dan in betere kwaliteit.” ARCHIEFFOTO HIELCO KUIPERS

granten in stapelbedden slapen. Nu zijn er nog steeds vierpersoonkamers maar de meeste arbeidsmigranten delen met één ander een voormalige hotelkamer. De helft van de bewoners heeft al de beschikking over een gloednieuw ingerichte studio met eigen keuken en sanitair. De verbouwing betekent minder slaapplekken dus meer mensen onderbrengen in de nieuwe woontorens bij Aalsmeer. Als in de Bollenstreek een bouwlocatie wordt aangewezen, gaat de Hillegommer morgen aan de slag. „Maar er zijn zoveel gemeentelijke regels, ik krijg daar hoofdpijn van. Bovendien wordt in de Bollenstreek elk hoekje al volgebouwd met huizen en dan sta ik met de arbeidsmigranten niet vooraan in de rij.” Een bed-voor-bedregeling waarbij woonhuizen vrijkomen bij aanwijzing van een grote huisvestingsplek, ziet Ruigrok niet zitten. „Dat werkt niet. In de woonhuizen zitten steeds meer stellen en vaste mensen die vaak leidingsgevende plekken in de bedrijven krijgen. Die mensen hebben kindertjes en die zouden dan uit huis moeten? Nee, dat doen we dus niet.”

Job Pennings van Job's Bemiddeling, sinds 2020 in het uitzendwerk en met inmiddels 150 tot 200 arbeidsmigranten in dienst, zou graag een woonlocatie neerzetten. Achter hun bedrijf aan de Langeveldweg staat nu tijdelijke huisvesting voor twaalf arbeidsmigranten. Twee per kamer en per zes een woonkamer en keuken waarvoor wekelijks 65 euro per bed wordt

„Eerlijk gezegd: ze wonen hier rijanter dan mijn eigen kinderen toen ze studeerden

betaald met een SNF-keurmerk. De andere arbeidsmigranten huizen in dertig particuliere woningen van Katwijk tot Vogelenzang. „Als we ruimte krijgen, willen we als graag. We zijn als in gesprek met FlexHome dat ook in Katwijk een woonlocatie heeft.”

Wachten op provincie

Ondertussen wordt in sommige gemeentehuizen nagedacht over de gewenste grootschalige bouwlocaties. In Katwijk worden gesprekken gevoerd over huisvesting in het glastuinbouwgebied Kloosterschuur-Trappenberg. Huisvesting op bedrijfsterreinen wil Katwijk niet. Katwijkerbroek met 64 tijdelijke verblijfsplekken is de uitzondering. Dit standpunt wordt gedeeld door Hillegom, Lisse en Teylingen die om milieuaspecten als geluid, ruimte en gevaar slechts beperkt ruimte ziet voor huisvesting op bedrijfsterreinen. In Noordwijk is inmiddels een inven-

Hillegom
605
geregistreeerde
arbeidsmigranten

tarisatie gedaan om te kijken waar ruimte is voor grootschalige locaties. Dat leverde 65 potentiële plekken op waarvan uiteindelijk zeven realiseerbaar zijn. Er wordt nu gewacht op de provincie om meer mogelijk te maken in het buitengebied. „Duidelijk was en is dat het huidige provinciale ruimtelijke beleid een lokale oplossing behoorlijk in de weg staat. Er liggen nu plannen om het provinciale beleid aan te passen dat wellicht in het vierde kwartaal definitief wordt door provinciale staten. Hierdoor wordt er meer mogelijk om het tekort op te lossen”, aldus Noordwijk.

Noordwijk doet daarmee op de 'herziening 2022 module Ruimte en Wonen' die in april is besproken en inmiddels ter inzage ligt op het provinciehuus Zuid-Holland. Deze herziening biedt mogelijkheden om huisvesting van arbeidsmigranten mogelijk te maken want er hoeft niet alleen meer binnen de bestaande dorpsgrenzen te worden gezocht naar potentiële locaties. Zo hoopt de provincie dat er meer huisvestingsplekken kunnen worden gevonden. „De provincie denkt dan ook graag met gemeentes mee en nodigt hen uit om al in een vroeg stadium het gesprek aan te gaan over initiatieven, zodat meegedacht kan worden met het kansrijk maken van een locatie”, aldus woordvoerder Michel Groeneveld. Op 12 oktober beslist Provinciale Staten over de herziening.

Marktpartijen

Met deze stap kan de nood worden verlicht maar is het probleem nog niet opgelost. Want uiteindelijk moeten marktpartijen daadwerkelijk huisvesting realiseren en exploiteren, zoals Noordwijk zelf constateert. In recente afgesloten coalitieprogramma's worden de eerste stappen gezet. Zo wil Noordwijk de termijn voor tijdelijke bewoning oprekken naar maximaal negen maanden, oudere agrarische bedrijfsgebouwen ombouwen voor eigen werknemers en woonunits aan de rand van de dorpen toestaan terwijl Katwijk in de regio geclusterde huisvesting voor arbeidsmigranten wil. Grote huisvesters als Kafra Housing, Flexwonen.nu en Ruigrok Producties staan in de startblokken.